

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту
Завідувач кафедри туристичного та
готельно-ресторанного бізнесу
– проф. Герасименко В.Г.
“ ” – 20 р.

ВИПУСКНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 242 «Туризм»**

за темою:

**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ТУРИЗМУ**

Виконавець

студентка **10 групи, ЦЗФН**

Александрочкіна Поліна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

канд. екон. наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Нездоймінов Сергій Георгійович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Науково-теоретичні основи підприємницької діяльності в сфері рекреації та туризму.....	6
1.1. Підприємницька діяльність та її види.....	6
1.2. Засади державного регулювання та методи управління підприємницькою діяльністю.....	16
1.3. Напрями розвитку підприємницьких проектів туристичної діяльності на засадах державно-приватного партнерства.....	26
Розділ 2. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства «Вілково-Пелікан-Тур».....	35
2.1. Оцінка економічної діяльності туристичного підприємства «Вилкове-Пелікан-Тур».....	35
2.2. Аналіз структури доходу та продажу послуг підприємства.....	43
2.3. Діагностика конкурентоспроможності підприємства.....	47
Розділ 3. Формування туру «Місцями Гоголя + Харків».....	55
3.1. Розробка проекту туристичного продукту.....	55
3.2. Економічне обґрунтування проекту туру.....	59
Висновки.....	65
Список використаних джерел.....	67
Додатки.....	72

ВСТУП

Сучасний розвиток індустрії туризму останні роки має позитивну тенденцію на світовому рівні. На успішний розвиток туризму впливає практично на всі ключові сектори економіки. Динамічний розвиток індустрії туризму дає поштовх до відкриття багато чисельних туристичних фірм та агенцій. Діяльність цих фірм складається в організації комплексного обслуговування туристів, зокрема послуги перевезення, харчування, розміщення, екскурсії, тощо.

Остання фінансова криза згубно вплинула на усі сфері економіки України. Туризм не став винятком. Зменшення об'ємів продажів і як наслідок недоотримання прибутку призвело до банкрутства ряду туристичних операторів. Низький рівень платоспроможності споживачів і їх недовіра до туроператорів і агентств ускладнює діяльність останніх. Стратегія диверсифікації бізнесу і створення нових цікавих туристичних проектів дасть можливість бути більш конкурентоспроможним туристичному підприємству на сучасному ринку.

Актуальність теми обумовлена тим, що діяльність туристичних підприємств в сучасних економічних умовах вимагає різноманітність конкурентоспроможних послуг, що надаються. Розробка підприємницьких проектів турів є шляхом для диверсифікації туристичної діяльності підприємств.

Дослідженням проблем розвитку підприємницької діяльності, реалізації проектів підприємців в галузі туризму присвячені праці: Галасюк С.С., Герасименко В. Г., Давиденко І. В., Кудли Н., Кравцова С. С., Михайлюк Е. Л., Нездоймінова С. Г., Шимечко Г. Ї., Липчук В. В. та ін.

Метою дипломної роботи є визначення напрямів підвищення ефективності підприємницької діяльності підприємств сфери туризму.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні **завдання**:

- визначити науково-теоретичні основи підприємницької діяльності в сфері рекреації та туризму;
- визначити сутність підприємницької діяльності та розкрити її види;
- проаналізувати напрями розвитку підприємницьких проектів туристичної діяльності на засадах державно-приватного партнерства;
- розглянути організаційно-економічну структуру підприємства «Вилкове-Пелікан-Тур»;
- проаналізувати маркетингову діяльність туристичного оператора «Вилкове-Пелікан-Тур»;
- визначити стан конкурентоспроможності підприємства;
- розробити підприємницький проект туру «Місцями Гоголя + Харків», як можливий шлях стратегії диверсифікації для туристичного оператора «Вилкове-Пелікан-Тур».

Об'єкт дослідження — процеси проектування та формування туристичного продукту на туристичному підприємстві «Вилкове-Пелікан-Тур».

Предмет дослідження — сукупність науково-теоретичних, методологічних і практичних аспектів підвищення ефективності підприємницької діяльності в сфері рекреації та туризму.

Методи дослідження. Методологічною основою дипломної роботи є теоретичні положення вчених в галузі підприємницької діяльності та туризму. При здійсненні даного дослідження були використані методи теоретичного узагальнення, системного та статистичного аналізу, прийоми порівняльного аналізу, методи прогнозування. Робота здійснена з використанням офісного пакету MS Office - Microsoft Excel.

Інформаційною базою дослідження є звіти ТОВ «Вилкове-Пелікан-Тур», Закони України та інші нормативно-правові документи, монографічна та наукова література, данні державної статистики, Інтернет-джерела.

Практичне значення результатів, які одержані в результаті виконання дипломної роботи полягають у можливості використання їх керівництвом ТОВ

«Вилкове-Пелікан-Тур» для формування стратегії диверсифікації, розробки нового туристичного продукту «Місцями Гоголя + Харків».

Структура й обсяг роботи. Випускна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків. Повний обсяг роботи складає 86 сторінок, у тому числі 14 таблиць та 14 рисунків, список використаних джерел із 41 найменування.

ВИСНОВКИ

Результати проведених в роботі досліджень вказують, що розробка підприємницьких проектів в туризмі є одним з видів диверсифікації господарської діяльності і може бути реалізовано на засадах державно-приватного партнерства.

1. У роботі було розглянуто науково-теоретичні основи підприємницької діяльності в сфері рекреації і туризму, в результаті якого було виявлено можливість створення проектів в туристичній сфері на засадах державно-приватного партнерства.

2. Виявлено, що для розвитку підприємницької діяльності в сфері туризму, в більшості випадків характерна висока ступінь конкуренції. Крім того, через призму взаємовідносин між підприємцями туристичного бізнесу найбільш швидко і чітко проявляються зміни, що відбуваються на ринку, так як саме суперництво є основним двигуном ринкових процесів.

3. Проаналізовано стан фінансово-господарської діяльності туристичного оператора «Вилкове-Пелікан-Тур». Результат аналізу показав, що підприємство є рентабельним, тобто покриває свої витрати. Коефіцієнт автономії свідчить, що у 2015 році 98% джерел формування активів займав власний капітал, у 2016 – 100%, а у 2017 – 99%. Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, що у 2015 році 35% власного капіталу займали власні обігові кошти, у 2016 році показник знизився до 33%, а на 2017 рік вже склав 35 %.

4. Проведено дослідження конкурентоспроможності серед найближчих конкурентів, зокрема туристичних підприємств «Ганеж», «Вилково-Тур», «Веселка». Аналіз показав, що туристичний оператор «Вилкове-Пелікан-Тур» потребує диверсифікації своєї туристичної діяльності та ринкової пропозиції, а також підвищення своїх позицій в конкурентному середовищі на туристичному ринку м. Одеси.

5. За результатами PEST – аналізу можна зроблено висновок щодо готовності підприємства реагувати на поточні і прогнозовані фактори

зовнішнього середовища. Підприємству необхідно поліпшити і закріпити свої конкурентні позиції шляхом розвитку асортименту туристичних послуг, що пропонуються оператором та підвищенням якості обслуговування туристів.

6. Для підвищення конкурентоспроможності туристичного оператора «Вилкове-Пелікан-Тур» та привернення більшого числа споживачів послуг, в роботі розроблено туристичний продукт за маршрутом туру «Місцями Гоголя + Харків». Пропонований проект туру може бути реалізований на засадах державно-приватного партнерства.

7. Обґрунтовано економічна доцільність впровадження розробленого проекту туру. За умови повної комплектації групи у 30 чоловік, туристичне підприємство отримує запланований прибуток у розмірі 20201,59 грн. Поріг рентабельності – 45 207,52 грн., точка беззбитковості в кількісному вираженні складає 12 турів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Навчальний посібник з дисципліни: «Основи підприємницької управлінської діяльності» для студентів вищих навчальних закладів освіти I, II рівнів акредитації / Аветисова А. О., Пупченко Л. І., Юрченко Ю. Ю. — Донецьк: ДонНУЕТ, 2009 — 184 с.
2. Господарський кодекс [Електронний ресурс] : Кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 2003. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>.
3. Основи підприємництва: Навч. посібник / Захарчин Г. М. — К.: Знання, 2008. — 437с. — (Вища освіта XXI століття).
4. Виробниче підприємництво [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://finanse-porady.ru/proizvodstvennoe_predprinimatelstvo.html.
5. Зверяков М. І. У пошуках виходу з кризи / М. І. Зверяков // Економіка України. — 2013. — №8. — С. 4–22.
6. Види підприємницької діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://posibnyky.vntu.edu.ua/ekonomika/22.htm>.
7. Типологія підприємництва [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dppc.ru/data/attachments/library/tema-02-16359.pdf>.
8. Навчальний посібник з дисципліни «Економіка підприємства» / Урманов Ф. Ш. — Житомир: ІПСТ, 2001 — 153 с.
9. Навчальний посібник «Підприємництво та його організаційно-правові форми» / Коваленко О. В. — Вид-во ДЗ: ЛНУ ім. Тараса Шевченка, 2013 — 400 с.
10. Товарис
тво (партнерство), його особливості [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://pidruchniki.com/1556080741996/menedzhment/tovaristvo_partnerstvo_yogo_osoblivosti.
11. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://pidruchniki.com/16330826/ekonomika/organizatsiyno->

pravovi_formi_pidpriyemnitskoyi_diyalnosti.

12. Безугла Л. С. Механізми державного регулювання підприємницької діяльності в Україні [Текст] / Л. С. Безугла // Інвестиції: практика та досвід. - 2011. - № 6. - С. 89-92.

13. Комарницький І.М. Організаційно-економічні механізми розвитку підприємництва / І. М. Комарницький. — Л., 2000. — 226 с.

14. Варналій З.С. Законодавче забезпечення розвитку підприємництва в Україні: проблеми та перспективи / З.С. Варналій // Підприємництво і право: Зб. наук, праць. — К.: Ін-т приват. права і підприємництва АПрН України, 1998. — С. 55—58.

15. Біль М. Механізм державного управління туристичною галуззю (регіональний аспект) : наук. розробка / М. Біль, Г. Третяк, О. Крайник. - К. : НАДУ, 2009. - 40 с.

16. Биркович В. І. Удосконалення державного регулювання розвитку туризму на регіональному рівні [Текст] / В. І. Биркович // Регіональна політика та місцеве самоврядування. - 2007. - № 4(5). - С. 157—163.

17. Про стандартизацію : Закон України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 02 груд. 2012 р. - Режим доступу : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2408-14.

18. Стандартизація та сертифікація туристичних послуг [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://studlib.info/turizm/33803-standartizaciya-ta-sertifikaciya-turistichnikh-poslug/>.

19. Державно-приватне партнерство — один з основних факторів динамічного розвитку індустрії туризму та гостинності [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://infotour.in.ua/vlasova3-1.htm>.

20. Кошарний В. О. Державно-приватне партнерство в системі інвестиційної підтримки розвитку туристичної галузі України [Текст] / В. О. Кошарний, О. М. Кошарний // Вісник Національного транспортного університету. - 2013. - № 33. - С. 159—163.

21. Кошарний В. О. Сутність механізму державно-приватного партнерства та його місце у підтримці розвитку туризму в Україні [Текст] /

В. О. Кошарний, Н. М. Бондар // Економіка та управління на транспорті. - К.:НТУ, 2015. - Вип. 1. - С. 30—34.

22. Проект та специфіка проектної діяльності [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://pidruchniki.com/74409/ekonomika/upravlinnya_proektami.

23. Экономика туризма: Украина и СЕЕ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://cushmanwakefield.com.ua/sites/default/files/2017-06/2017-06%20Cushman%26Wakefield%20-%20Hospitality%20Market%20-%20RU_0.pdf.

24. Нездоймінов С. Г. Державне – приватне партнерство у сфері рекреації та туризму в контексті соціальної відповідальності / С. Г. Нездоймінов, Н. М. Андрєєва // Соціальна відповідальність влади, бізнесу, громадян: монографія: у 2-х т. / за заг. ред. Г. Г. Півняка; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. – Д.: НГУ, 2014. – Т. 2. – С. 231–237.

25. Нездоймінов С. Концептуальні засади формування стратегії диверсифікації на підприємствах туристичного бізнесу / С. Нездоймінов, Н. Андрєєва // Вісник економічної науки України. — 2013. — № 2 (24). — С. 108–112.

26. Нездоймінов С.Г. Напрями і форми розвитку рекреації та туризму в регіоні на засадах активізації підприємницької діяльності: автореф. дис. на здобуття ступеня канд.екон.наук: спец. 08.00.05. Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка / С.Г. Нездоймінов.- Одеса: 2010.- 21 с.

27. Нездоймінов С.Г. Підприємницький вектор розвитку регіонального туризму: монографія/ С.Г. Нездоймінов.- Одеса: Пальміра, 2011.- 344 с.

28. Нездоймінов С.Г. Туризм як фактор регіонального розвитку: методологічний аспект та практичний досвід. – Одеса: Астропринт, 2009. – 304 с.

29. Герасименко В.Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / за заг. ред.. професора В.Г. Герасименка; авт. кол.: В.Г. Герасименко, С.С. Галасюк, С.Г. Нездоймінов, І.В. Давиденко [та ін.]. – Одеса: Астропринт, 2013. – 304 с.

30. Галасюк С.С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.

31. Герасименко В.Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія / В. Г. Герасименко, Г. К. Бедрадіна, С. С. Галасюк та інші / за заг. ред. В. Г. Герасименко. – Одеса: ОНЕУ, 2016. – 262 с.

32. Бойко М. Засади формування пріоритетних напрямів туристичної політики України / М. Бойко, Л. Гопкало // Регіон. економіка. - 2005. - № 1(35). - С. 222-229.

33. Валентюк І. В. Організаційно-економічні механізми державного регулювання туристичної сфери України : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 “Механізми державного управління” / І. В. Валентюк. - К., 2005. -С. 12.

34. Герасименко В. Г. Управління національним туризмом у контексті міжнародного досвіду / В. Г. Герасименко, С. С. Галасюк // Вісн. ДІТБ / голов. ред. : д.е.н., проф., академік АЕН України М. М. Туріяньська ; Донец. ін-т турист. бізнесу. - 2008. - № 12. - С. 19-24. - (Серія “Економіка, організація і управління підприємствами” (в туристичній сфері)).

35. Гуменюк Ю. П. Організаційно-економічні механізми стимулювання розвитку рекреаційно-туристичного комплексу (на прикладі Тернопільської області) : автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.10.01 “Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка” / Ю. П. Гуменюк. - Львів, 2005. - С. 9.

36. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. - К. : КНЕУ, 2000. - С. 4-6.

37. Дідівська Л. Державне регулювання економіки : навч. посіб. / Л. Дідівська, Л. Головка. - К. : Знання-Прес, 2000. - С. 23,

38. Козловський Є. В. Державне регулювання в галузі туризму: становлення та розвиток в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. :

спец. 25.00.02 “Механізми державного управління” / Є. В. Козловський. - К., 2008. - С. 7-8.

39. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. / В. Я. Малиновський. - Вид. 2-ге, доп. та перероб. - К. : Атіка, 2003. - 576 с.

40. Державне регулювання економіки / І. Михасюк, А. Мельник, М. Крупка, З. Залога ; за ред. д-ра екон. наук, проф., акад. АН Вищ. школи України І. Р. Михасюка ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Львів : Укр. технології, 1999. - С. 504.

41. Шикіна О. В. Діагностика інноваційної діяльності України / О. В. Шикіна // Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: виклики постіндустріальної економіки: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 18–19 травня 2017 р.). – Львів: Львівська політехніка, 2017. – С. 889-890.

42. Школа І. М. Менеджмент туристичної індустрії : навч. посіб. / І. М. Школа ; за ред. проф. І. М. Школи. - Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2003. - С. 224.

43. Туристичний та готельно-ресторанний бізнес: світовий досвід та перспективи розвитку для України: Матеріали круглого столу та студентської науково-практичної конференції (м. Одеса, 12 квітня 2018 р.) / Одеський національний економічний університет. – Одеса: ОНЕУ, 2018. – 678 с.

44. Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології: матеріали XIX Всеукр. щоріч. студент. наук.-практ. конф. за міжнарод. участю. 26 квітня 2018 року. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2018. – 252 с.

45. Фінансові звіти підприємства «Вилкове-Пелікан-Тур» за 2015-2017 роки.